

IN MEMORIAM

Irena Bałabuch **(4 stycznia 1928 – 16 kwietnia 2026)**

Irena Bałabuch urodziła się 4 stycznia 1928 r. w Rejowcu (powiat Chełm) jako córka Andrzeja i Agnieszki z domu Czekańskiej. W 1933 r. wraz z rodzicami i dwójką rodzeństwa przeprowadziła się do Kielc, gdzie ukończyła szkołę powszechną, a następnie, już w okresie okupacji niemieckiej, dwuletnią Szkołę Handlową. Po wojnie uczęszczała do Prywatnego Gimnazjum i Liceum w Lublinie. Po zdanym egzaminie maturalnym rozpoczęła studia historyczne I stopnia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Ze względu na trudną sytuację materialną, podjęła pracę zarobkową w Spółdzielni Pracy Techniczno-Usługowej w Lublinie. W 1963 r. odbyła studia historyczne II stopnia na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, uzyskując tytuł magistra.

Przez znaczną część życia zawodowego związana była z Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach. Pracę rozpoczęła 16 maja 1966 r. na stanowisku archiwisty, następnie została starszym archiwistą i kustoszem archiwalnym. Pełniła także inne ważne funkcje: kierownika Oddziału II, adiunkta archiwalnego, starszego asystenta naukowo-badawczego czy kierownika Gospodarstwa Pomocniczego Archiwum Państwowego w Kielcach, zastępowała dyrektora w czasie nieobecności. Była członkiem, a następnie sekretarzem Komisji Metodycznej. Brała czynny udział w archiwalnej działalności naukowej, wygłaszając referaty i publikując artykuły naukowe. Na emeryturę przeszła w 1998 r., po 32 latach pracy w archiwum.

Pracując w archiwum, Irena Bałabuch zajmowała się zagadnieniami naukowo-badawczymi. Jej zaangażowanie na tym polu uwidoczniło się podczas organizowanych zebrań naukowych pracowników, na których zaprezentowała szereg interesujących referatów, w tym m.in.: „Tabele prestacyjne, likwidacyjne i nadawcze jako źródło do dziejów wsi prywatnych powiatu kieleckiego

i stopnickiego”, „Źródła dotyczące wsi powiatu stopnickiego w latach 1816–1870 w zasobie Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Kielcach”, „Materiały aktowe Rad Opiekuńczych Zakładów Dobroczynnych 1829–1870 z terenu województwa kieleckiego”, „Materiały źródłowe do dziejów wsi gmin powiatu kieleckiego w latach 1918–1939”, „Problemy narastającego zasobu archiwalnego na terenie województwa kieleckiego”, „Działalność Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Kielcach”, „Struktura organizacyjna Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach 1950–1973”, „Ustrój organów administracji państwowej na obszarze guberni radomskiej w latach 1807–1866”.

Była autorką publikacji z zakresu archiwistyki i historii regionu kieleckiego. Z ważniejszych wydanych drukiem artykułów należy wymienić: *Źródła do dziejów przemysłu w aktach Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej*, *Archiwa zakładowe warsztatem pracy nad najnowszymi dziejami Kielecczyny* (współautor Stanisław Marcinkowski) czy *Informator o dokumentacji kategorii „A” przechowywanej w archiwach zakładowych województwa kieleckiego*.

Podczas pracy zawodowej w archiwum kieleckim zajmowała się opracowaniem zasobu z okresu XIX i XX w. Były to następujące zespoły archiwalne: Komenda Wojewódzka Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” w Kielcach 1946–1955; Komendy Powiatowe Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” w woj. kieleckim – zbiór szczątków zespołów 1948–1955 (obecnie zespół nr 357 Komendy Powiatowe Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” województwa kieleckiego); Państwowa Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Kielcach 1929–1952; Seminarium Nauczycielskie Koedukacyjne Polskiej Macierzy Szkolnej w Bodzentynie 1921–1930; Prywatne Gimnazjum i Liceum im. św. Stanisława Kostki w Kielcach 1923–1949 (obecnie zespół nr 253 Gimnazjum i Liceum im. Stanisława Kostki w Kielcach); Gimnazjum Żeńskie im. Adama Mickiewicza w Kielcach 1928–1934; Zakład Kształcenia Administracyjno-Handlowego w Kielcach 1918–1950; Państwowa Szkoła Przemysłowa w Kielcach 1946–1950; Rada Opiekuńcza Zakładów Dobroczynnych powiatu kieleckiego 1829–1870; Rada Opieki Społecznej powiatu olkuskiego 1870–1914; Państwowe Seminarium Nauczycielskie w Kielcach 1917–1940; Towarzystwo Kredytowe Miejskie w Kielcach 1899–1949 (współautorka Elżbieta Wirska); Dwuletnia Państwowa Szkoła Felczerska w Kielcach 1951–1953; Akta szkolne miasta Kielc i powiatu kieleckiego (zbiór szczątków zespołów) 1927–1949 (obecnie zawartość przeniesiono do zespołów o numerach 1534–1538); Biuro Projektowo-Badawcze

Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt” w Kielcach 1952–1957; Spółdzielnia Pracy Przemysłu Drzewnego „Świątokrzyska” w Kielcach 1955–1962; Spółdzielcze Zrzeszenie Budowy Domków Jednorodzinnych „Domek” w Kielcach 1954–1959; Spółdzielcze Zrzeszenie Budowy Domków Jednorodzinnych „Osiedle Ściegiennego” w Kielcach 1957–1963; Spółdzielnia Pracy Szewców i Cholewkarzy w Bodzentynie 1937–1961.

Irena Bałabuch działała w Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich Oddział w Kielcach oraz Polskim Towarzystwie Historycznym Oddział w Kielcach.

Za swoje zasługi otrzymała odznaczenia: „Za zasługi dla Kielecczyny” (1976), „Za zasługi dla archiwistyki” (1978), „Zasłużony działacz kultury” (1979).

Zmarła w dniu 16 kwietnia 2026 r. Spoczywa na Cmentarzu Nowym w Kielcach.

Bibliografia

Archiwum Państwowe w Kielcach, Akta osobowe Ireny Bałabuch, sygn. 145.

Archiwum Państwowe w Kielcach i jego oddziały. Przewodnik po zasobie archiwalnym, opracowanie zbiorowe pod kierunkiem Stanisława Marcinkowskiego, Warszawa–Łódź 1993.

Bibliografia najważniejszych publikacji Ireny Bałabuch

Wojewódzka Rada Narodowa w Kielcach w latach 1944–1950. Dzieje i zawartość zespołu, „Archiwista” 1976, r. 12, nr 2, s. 1–13.

Archiwa zakładowe warsztatem pracy nad najnowszymi dziejami Kielecczyny (współaut. S. Marcinkowski) [w:] Dzieje Kielecczyny w historiografii Polski Ludowej, stan i program badań: materiały sesji naukowej 6–7 maja 1977 r. Kielce, red. Z. Guldon, Kielce 1977, s. 197–205.

Informator o dokumentacji kategorii „A” przechowywanej w archiwach zakładowych województwa kieleckiego, Kielce 1980.

Źródła do dziejów przemysłu w aktach Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej [w:] Źródła przemysłu i rzemiosła w XIX i XX wieku w zasobie Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Kielcach, red. Z. Guldon, Kielce 1984, s. 79–84.

Źródła do dziejów Polski Ludowej w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach (współaut. E. Szczepaniak), „Kieleckie Studia Historyczne” 1987, t. 6, s. 75–86.

Polskie instytucje kredytowe na Kielecczyźnie w okresie okupacji hitlerowskiej (współaut. R. Guldón),
„Rocznik Świętokrzyski” 1991, t. 18, s. 51–64.

Łukasz Guldón

Archiwum Państwowe w Kielcach / State Archives in Kielce (Poland)
lukasz.guldón@kielce.ap.gov.pl, ORCID 0000-0002-5354-5528

Wiesława Rutkowska

Archiwum Państwowe w Kielcach / State Archives in Kielce (Poland)
wiesława.rutkowska@kielce.ap.gov.pl, ORCID 0000-0003-4153-3375